

RESSENYES

JONES, Charles W. 1994

Bede, the Schools and the Computus.

Edited by Wesley M. Stevens. Aldershot: Variorum. X + 356 p.

ISBN 0-86078-413-4.¹

Per a tots aquells que ens interessem pel còmput eclesiàstic, tenir entre les mans un llibre encapçalat per la firma de Ch. W. Jones és, en aquestes altures del segle xx, una sorpresa, primer, un agradable obsequi, després. El professor Jones és mort des del 1989 i el llibre que ara presentem no és pas nou pel que fa al contingut. Es tracta d'un recull d'articles i d'un petit llibre, fet per un dels seus deixebles més avantatjats, Wesley M. Stevens. Jones és l'editor fonamental de textos tan importants per a la història del còmput eclesiàstic com ara *De temporibus liber* (DTL) i *De temporum ratione* (DTR) de Beda el Venerable, el monjo de Jarrow que va recollir i difondre per Occident els textos de còmput alexandrí de Dionís l'Exigu.

Les edicions de Jones, que van acabar trobant acollida (a través de segones edi-

cions revisades) a la prestigiosa col·lecció del *Corpus Chritianorum* (CC), de Brépols (Turnhout), rigoroses i sempre acompanyades d'una amplíssima autòpsia dels manuscrits protagonistes (en temps d'entreguerres i de guerres mundials molt difícils!), van anar precedides per una sèrie d'articles i treballs dispersos i publicats en indrets molt diferents.

Aquest és el contingut fonamental que trobem en aquest llibre. La primera secció no fa referència, però, al còmput, sinó a la primera part de l'enunciat del títol («les escoles»), és a dir, les escoles a l'Anglaterra del segle viii en endavant. Presenta en reproducció anastàtica (que conserva fins i tot la numeració original del paginat de cada article: no hi ha una numeració pròpia del recull que, pensem, hauria estat útil per poder citar

1. Encetem amb aquesta recensió un nou estil personal de presentació dels llibres que arriben a les nostres mans i que volem comentar a *Faventia*, no tant dedicat a discutir-ne els continguts (tot i que ho continuarem fent quan sigui necessari als nostres ulls), com a presentar-los amb una certa síntesi. En el moment de decidir-nos per aquest canvi, hem tingut presents (salvant totes les distàncies que el lector cregui oportunes) alguns il·lustres exemples de revistes, que també van per aquest camí. Fonamentalment han estat dos: les recensions de la revista *Arctos*, publicada anualment a Helsinki (Finlàndia), i les de *Classical Review*, publicada semestralment a Oxford (Anglaterra). Intentarem que aquests siguin, a partir d'ara, els nostres models en la redacció de recensions, amb l'esperit d'oferir una informació més actual, concisa i sintètica dels punts clau, segons la nostra opinió, d'un llibre, cosa que no sempre havíem aconseguit.

també a partir d'ell) cinc treballs sobre el tema. D'aquests en destacariem dos, els més generals i que millor contextualitzen la figura del nostre monjo: «Bede as early medieval historian» (núm. III, publicat a *Medievalia et Humanistica*, IV, Boulder, Colo., 1946) i «Bede's place in medieval schools» (n. V, publicat a *Famulus Christi*, gen. Ed. G. Bonner, London, 1976).

La segona part recull, pensem, amb una clara voluntat de *gradatio* ascendent per part de l'editor del llibre (Stevens, professor a la Universitat de Winnipeg), és un altre il·lustre estudiós del còmput eclesiàstic, allò que més directament es relaciona amb el còmput alexandri de Beda. Destaquen, per a nosaltres, els articles «The Victorian and Dionisyac Paschal Tables in the West» (núm. VIII, publicat a *Speculum*, IX, 1934), que estudiava les taules pasquals que perioditzaven per un període determinat d'anys les dates i dades referides a la Pasqua, i «The lost Sirmond manuscript of Bede's Computus» (núm. X, publicat a *English Historical Review*, LII, 1937), un magnífic i entretingut treball de recerca codicològica, que «redescobria» un dels ms. considerats perduts de Beda, en el ms., perfectament catalogat i conservat, Oxford Bodleian Library, Bodl. 309 (que conté una còpia del DTR bedà).

El volum es tanca d'una manera atípica, però ben interessant. L'editor ha tingut l'encert d'incloure-hi la reproducció d'un petit llibret de Jones, il·localitzable en aquests

moments per a qualsevol estudiós que hi estigui interessat, que recull la recerca feta abans de la Segona Guerra Mundial per Jones a Europa que intentava destriar, en obres i mss., el gra de la palla de la producció científica (no només computística) atribuïda a Beda, és a dir, veure què podia ser considerat autèntic i què espuri de tot allò que havia estat atribuït al monjo anglès. Aquest magnífic, petit, però dens llibre, els resultats del qual encara avui es deixen sentir entre els estudiosos, és *Beda's Pseudepigrapha. Scientific writings falsely attributed to Bede*, Ithaca, New York, 1939, i va arribar a ser el pròleg immillorable de la primera edició del DTR feta per Jones (publicada el 1943).

Uns imprescindibles índexs de temes i de mss. citats clouen el volum que cal agrair, en primer lloc, a la tasca i producció magnífiques de Charles W. Jones i, en segon lloc, al zel i entusiasme de l'editor, Wesley M. Stevens. A més de la numeració pròpia del volum, només hem trobat a faltar un petit *abstract* de cada article, abans del començament. Hauria estat interessant per a tot aquell lector novell que s'acosta a l'obra de Beda a través de Jones. Segons la nostra opinió, el llibre podrà trobar encara un públic agraït entre els filòlegs clàssics i medievalistes, historiadors i historiadors de la ciència que s'interessen per la figura cabdal de Beda el Venerable.

Joan Gómez Pallarès

PIKHAUS, D. 1994.

Répertoire des Inscriptions Latines versifiées de l'Afrique Romaine (Ier-VIe siècles).

I. Tripolitaine, Byzacène, Afrique Proconsulaire.

Bruxelles: Brussel. Epigraphica Bruxellensia, 2. 161 p. ISBN 2-9600010-2-8.

El llibre de la Dra. Doroty Pikhau, profesora d'investigació al Fond National de la Recherche Scientifique (National Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek), neix amb una clara voluntat d'utilitat. La Dra. Pikhau, consumada especialista en l'estudi dels

Carmina Latina Epigraphica (CLE) (autora de reconeguts treballs en aquest camp, com *Levensbeschouwing en milieu in de latijnse metrische inscripties*, Brussel, 1978; «La Poésie épigraphique latine. Quelques points de vue nouveaux», a F. Decreus-C. Dérour